

NHẬN THỨC CỦA GIỚI TRẺ VỀ TIẾP BIẾN VĂN HÓA TRONG BỐI CẢNH PHÁT TRIỂN DU LỊCH QUỐC TẾ HIỆN NAY

LÊ ANH TUẤN*, NGUYỄN THỊ HỒNG TÂM**

TÓM TẮT

Trên cơ sở phân tích mối quan hệ giữa tiếp biến văn hóa đối với phát triển du lịch quốc tế, nội hàm của tiếp biến văn hóa thông qua hoạt động du lịch quốc tế và đặc điểm của giới trẻ trong việc tiếp thu văn hóa bên ngoài, bài viết phân tích và làm rõ nhận thức, phản ứng của giới trẻ đối với các yếu tố văn hóa của khách du lịch nước ngoài. Bên cạnh đó, bài viết còn ghi nhận sự đánh giá của giới trẻ về sự biến đổi một số yếu tố văn hóa truyền thống của Việt Nam, đặc biệt là sự biến đổi về hành vi văn hóa của bản thân họ trong bối cảnh phát triển du lịch quốc tế hiện nay.

Từ khóa: phát triển du lịch quốc tế, tiếp biến văn hóa, giới trẻ, nhận thức.

ABSTRACT

Awareness of the youth about acculturation in the context of international tourism development nowadays

Based on the analysis of the relationship between acculturation and international tourism development; the connotation of acculturation through international touristic activities and the characteristics of the youth in adopting outside cultures, the article analyses and clarifies the youth's awareness and reactions to cultural factors from foreign visitors. Besides, the article also presents the youth's assessment of the change of some traditional cultural factors of Vietnam, especially the change in their cultural behaviours in the context of international tourism development nowadays.

Keywords: international tourism development, acculturation, the youth, awareness.

1. Đặt vấn đề

Hiện nay, hầu hết các quốc gia trên thế giới, trong đó có Việt Nam, đều chú trọng phát triển du lịch, đặc biệt là du lịch quốc tế. Du lịch tuy là ngành kinh tế nhưng lại mang tính chất là một hiện tượng xã hội. Trong quá trình du lịch, việc khách du lịch tiếp xúc với các giá trị văn hóa bản địa, giao lưu với những người dân bản địa là những hoạt động không thể thiếu.

Dưới góc nhìn văn hóa, du lịch (đặc biệt là du lịch quốc tế) là cầu nối giúp cho người dân trên thế giới có điều kiện tiếp cận với các nền văn hóa khác nhau. Thông qua hoạt động giao tiếp giữa những người dân bản địa (chủ) và khách du lịch (khách), hiện tượng tiếp thu văn hóa từ hai phía sẽ nảy sinh. Quá trình này dần dần tạo ra sự thay đổi trong những hành vi, thói quen sinh hoạt và ứng xử của cả hai phía; trong đó, sự thay đổi của người dân bản địa diễn ra sâu sắc hơn.

Giới trẻ là những người đang trong quá trình định hình nhân cách, nên họ dễ tiếp thu cái mới, chạy theo xu thế thời đại

---

* PGS TS, Trường Cao đẳng Du lịch Hà Nội

** ThS, Trường Cao đẳng Du lịch Hà Nội

và thích biến đổi bản thân mình. Do vậy, sự tiếp thu và biến đổi của giới trẻ trong quá trình giao lưu văn hóa diễn ra nhanh và mạnh hơn những đối tượng khác trong xã hội.

Tuy nhiên, thông qua hoạt động du lịch quốc tế, việc nhận thức, tiếp thu các nét văn hóa bên ngoài và tự biến đổi trong bản thân giới trẻ thông qua sự giao lưu đó diễn ra như thế nào, bản thân họ nhận thức về các nét văn hóa bên ngoài, sự biến đổi của các nét văn hóa truyền thống của cộng đồng họ đang sống như thế nào là vấn đề cần được quan tâm nghiên cứu làm rõ. Đồng thời, thông qua đó để nâng cao ý thức trong việc góp phần bảo tồn, phát huy những giá trị văn hóa truyền thống, đậm đà bản sắc dân tộc trong bối cảnh hiện nay, đặc biệt đối với giới trẻ với vai trò là chủ nhân tương lai của xã hội đã trở thành vấn đề mang tính cấp thiết.

2. Khái quát về các nghiên cứu liên quan

Hiện nay, trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, thì du lịch quốc tế phát triển mạnh mẽ. Đặc biệt, khi điều kiện tiếp xúc, giao lưu giữa các nền văn hóa ngày càng được mở rộng và tăng cường, vấn đề liên quan đến tiếp biến văn hóa được nhiều chuyên gia quan tâm nghiên cứu. Cụ thể, Dominique Wolton (2006) đã đề cập và khẳng định trong giai đoạn hiện nay, không phải chỉ có các lĩnh vực như kinh tế, chính trị, xã hội mà văn hóa cũng là một lĩnh vực chịu nhiều ảnh hưởng của toàn cầu hóa, xu hướng toàn cầu hóa văn hóa đang tiến triển nhanh trong bối cảnh nhiều quốc gia có chủ

trương phổ biến văn hóa truyền thống của mình ra thế giới. Trong điều kiện đó, vấn đề tiếp biến văn hóa không chỉ thông qua giao lưu, tiếp xúc một cách ngẫu nhiên, thụ động mà còn được triển khai một cách chủ động. [4]

Ohashi Kenichi (1997) đã đề cập tiếp biến văn hóa (acculturation) trong quá trình phát triển du lịch. Theo quan điểm của học giả này, trong quá trình phát triển tiếp xúc giao lưu, tiếp biến văn hóa xảy ra khi hai xã hội có mối quan hệ tương hỗ, trong đó xã hội mang vị trí phụ thuộc sẽ bị ảnh hưởng mạnh mẽ bởi các nét văn hóa của xã hội có vị trí chi phối. Còn đối với quá trình phát triển du lịch quốc tế, khách du lịch đến các điểm du lịch, tại đây quá trình giao lưu, tiếp biến văn hóa xảy ra trong quá trình khách du lịch giao lưu, tiếp xúc trực tiếp với người dân bản địa. Đồng thời, để phát triển du lịch, nhiều yếu tố văn hóa truyền thống được khai thác để phát triển sản phẩm du lịch và có những biến đổi nhất định để phù hợp với nhu cầu của khách du lịch. Trong quá trình đó, nhiều nét văn hóa truyền thống đã bị thương mại hóa, dẫn đến nhiều yếu tố có giá trị bị biến đổi, mất đi và xảy ra quá trình tiếp biến văn hóa trong bối cảnh phát triển hoạt động du lịch. [6]

Trần Quang Đại (2013) đã đề cập vấn đề làm thế nào để thích ứng với quá trình tiếp biến văn hóa trong bối cảnh hiện nay và nêu những biểu hiện về hành vi ứng xử của giới trẻ, đồng thời trình bày một số đặc điểm về hành vi văn hóa của giới trẻ trong xã hội hiện nay. [3]

Vân Chi (2013) đề cập văn hóa ăn

mặc trong giới, làm rõ “gu” ăn mặc của giới trẻ hiện nay trong việc bắt chước và học theo thần tượng. [2]

Nguyễn Thế An (2013) cũng nói đến vai trò của thanh niên trong việc xây dựng đời sống văn hóa, đồng thời nhấn mạnh rằng trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế như hiện nay, thanh niên có vai trò là chủ thể quan trọng trong quá trình phát triển của đất nước, xây dựng đời sống văn hóa và giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc. Tuy nhiên, thanh niên cũng là đối tượng dễ tiếp thu văn hóa ngoại lai, dễ bị thay đổi. Do đó, thanh niên cần có bản lĩnh mạnh mẽ và lối sống lành mạnh. [1]

Như vậy, đã có nhiều học giả và các nhà nghiên cứu đề cập vấn đề tiếp biến văn hóa nói chung và vấn đề tiếp biến văn hóa đối với giới trẻ ở Việt Nam nói riêng trong bối cảnh hiện nay. Tuy nhiên, thông qua việc phát triển du lịch quốc tế, vấn đề tiếp biến văn hóa được đánh giá như thế nào, đặc biệt là giới trẻ có cảm nhận, đánh giá về các nét văn hóa được mang đến từ khách du lịch quốc tế và xu hướng tiếp biến văn hóa của họ diễn ra theo hướng nào vẫn chưa được phân tích một cách cụ thể. Do đó, cần phải có những nghiên cứu mang tính hệ thống để làm rõ khía cạnh này của tiếp biến văn hóa.

3. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng hai phương pháp cơ bản: phân tích nội dung và điều tra xã hội học.

Phương pháp phân tích nội dung được sử dụng để phân biệt và xác định các yếu tố biến đổi của văn hóa truyền

thống nói chung trong quá trình tiếp xúc với văn hóa nước ngoài. Những yếu tố bị biến đổi nói chung của văn hóa Việt Nam trong bối cảnh phát triển du lịch quốc tế hiện nay. Từ phương pháp này, nghiên cứu xác định được các yếu tố cơ bản cấu thành nên văn hóa của khách du lịch quốc tế: (i) Trang phục, (ii) Hành vi ứng xử đối với môi trường tự nhiên, (iii) Hành vi ứng xử đối với môi trường xã hội, (iv) Hành vi ứng xử đối với di sản và tài nguyên du lịch (đối với giác độ phát triển du lịch, đây là yếu tố thuộc hành vi ứng xử đối với môi trường), (v) Cách sử dụng ngôn ngữ giao tiếp, và (vi) Cách tiêu dùng các sản phẩm ăn uống. Đối với những biến đổi của văn hóa Việt Nam hiện nay, phương pháp này xác định 5 yếu tố cơ bản gắn bó chặt chẽ với đối tượng nghiên cứu. Cụ thể: (i) Trang phục của giới trẻ, (ii) Hành vi ứng xử của giới trẻ, (iii) Ngôn ngữ sử dụng của giới trẻ, (iv) Văn hóa truyền thống (lễ hội truyền thống...), và (v) Sự thay đổi của các món ăn, đồ uống.

Phương pháp điều tra xã hội học được sử dụng để làm rõ quan điểm của giới trẻ (sinh viên các trường đại học, cao đẳng) về văn hóa của khách du lịch quốc tế, tình hình tiếp thu các yếu tố văn hóa từ khách du lịch của giới trẻ và nhận thức của giới trẻ về những biến đổi của văn hóa truyền thống trong bối cảnh phát triển du lịch quốc tế. Thời gian triển khai trong 2 tháng: từ 12-2012 đến 01-2013.

Cách thức triển khai điều tra bằng cách chuyên trực tiếp bằng câu hỏi cho người được hỏi, khu trú trong đối tượng sinh viên chủ yếu ở 4 khối: *khối kinh tế*,

khối chuyên ngành văn hóa - xã hội, khối kỹ thuật và khác. Đối tượng khảo sát là các sinh viên thuộc các trường đại học, cao đẳng sâu đây: Cao đẳng Du lịch Hà Nội, Đại học Bách khoa Hà Nội, Đại học Xây dựng Hà Nội và Đại học Dân lập Phương Đông tại Hà Nội. Các bảng câu hỏi được hướng dẫn trả lời và nhận lại sau thời gian 1 tháng. Tổng số bảng câu hỏi là 300 phiếu, được phát hết cho các đối tượng được hỏi là các sinh viên, nhận lại 290 phiếu (đạt 96,67%). Trong đó, số phiếu hợp lệ là 270 phiếu (đạt 93,1% số phiếu thu về), còn lại 20 phiếu không hợp lệ (chiếm 6,9%). Trong số 270 phiếu hợp lệ, có 19 phiếu trả lời “Chưa thấy bao giờ” đối với câu hỏi: *Bạn đã tiếp cận với khách du lịch bao giờ chưa?* chiếm 0,7%. Còn lại 251 phiếu có đầy đủ các thông tin theo mục tiêu điều tra.

Nghiên cứu cũng đã sử dụng phương pháp phân tích thống kê dựa trên phần mềm Thống kê xã hội học (SPSS), xác định các giá trị trung bình của các biến số, xác định mối tương quan giữa các yếu tố thuộc về bản thân các sinh viên như giới tính, chuyên môn nghiệp vụ, xuất thân, tiếp cận với thông tin về khách du lịch, để làm cơ sở phân tích các mối quan hệ phụ thuộc này với các biến số đã cho.

4. Một số vấn đề cơ bản về tiếp biến văn hóa trong mối quan hệ với phát triển du lịch quốc tế

4.1. Mối quan hệ giữa phát triển du lịch quốc tế và tiếp biến văn hóa

Du lịch quốc tế phát triển thông qua hoạt động của khách du lịch ở các quốc gia. Tại địa điểm du lịch sẽ nảy sinh mối

quan hệ giữa chủ (người dân bản địa) (host) và khách (khách du lịch quốc tế) (guest).

Trong mối quan hệ này, người dân bản địa với vai trò là chủ nhà, sẽ giới thiệu cho khách du lịch các giá trị đặc sắc trong tài nguyên du lịch, trong đó có những giá trị tài nguyên nhân văn. Những giá trị văn hóa truyền thống, phong tục tập quán, văn hóa dân gian, các loại hình văn hóa nghệ thuật đặc sắc... được tổng hợp, hệ thống hóa và tổ chức thành các chương trình biểu diễn phục vụ khách du lịch. Đồng thời, những người chủ này còn giới thiệu nhiều yếu tố thuộc đời sống hàng ngày của cộng đồng địa phương để thỏa mãn nhu cầu tìm hiểu và khám phá của khách du lịch.

Thông qua hoạt động du lịch, khách du lịch quốc tế được tiếp cận và tiếp thu những giá trị truyền thống của nền văn hóa tại các điểm du lịch mà họ đến tham quan thông qua việc khám phá, hoặc lưu giữ các vật dụng mang tính biểu tượng hoặc vật dụng truyền thống của khu vực mà họ đã tới, đồng thời họ cũng có thói quen gợi nhớ và sử dụng lại những nét văn hóa mà họ đã tiếp thu được khi đi du lịch.

4.2. Nội hàm của tiếp biến văn hóa thông qua hoạt động du lịch quốc tế

Tiếp biến văn hóa là hai mặt của một quá trình biến đổi trong văn hóa truyền thống. Như đã phân tích ở trên, quá trình này diễn ra theo hai hướng chủ động và bị động.

Đối với người dân bản địa, thông qua quá trình tiếp xúc giữa chủ với khách, họ đã thực hiện hai quá trình giao lưu,

tiếp thu và biến đổi trong văn hóa truyền thống.

Thứ nhất, người dân bản địa chủ động thay đổi các nét văn hóa truyền thống của mình để thu hút khách du lịch. Cụ thể, người dân bản địa và các nhà làm du lịch (tourist maker) đã thay thế một số nét truyền thống để phù hợp với thị hiếu, đặc điểm văn hóa, tập quán của khách du lịch như trong trường hợp văn hóa ẩm thực. Trong trường hợp này, người ta đã thay đổi nhiều yếu tố như nguyên liệu, gia vị, cách thức ăn uống truyền thống để thay thế bằng những nguyên liệu, gia vị và cách thức ăn uống khác phù hợp hơn với thị hiếu của khách du lịch quốc tế.

Thứ hai, người dân bản địa thụ động tiếp thu những yếu tố văn hóa bên ngoài thông qua hoạt động du lịch. Cụ thể, nhiều yếu tố trong đời sống như trang phục, không gian sống, hành vi ứng xử với thế giới bên ngoài, ngôn ngữ... đã có những tiếp thu theo các mức độ nhất định. Điều đó là do những cư dân bản địa, một mặt để làm vừa lòng khách du lịch, mặt khác tự mình muốn tiếp cận với những nét văn hóa mới do khách du lịch mang đến. Họ đã sử dụng ngôn ngữ không phải ngôn ngữ mẹ đẻ để giao tiếp. Trong quá trình này, bản thân những người dân bản địa đôi khi không nhận thức được và dần dần điều chỉnh các hành vi, thói quen... của mình. Do vậy, quá trình tiếp biến văn hóa đã diễn ra.

Đối với khách du lịch, bản thân họ vừa muốn tìm hiểu, khám phá và lưu giữ những kỉ niệm khi đi du lịch, vừa muốn tiếp cận với những nét văn hóa đặc thù có

của cộng đồng dân cư tại điểm đến. Quá trình này thâm thấu dần theo thời gian và tự thân những người trong cuộc có những thay đổi, dần trở thành thói quen trong sinh hoạt hàng ngày.

Như vậy, quá trình tiếp thu các yếu tố văn hóa ngoại lai thông qua giao tiếp được thực hiện trong quá trình phục vụ khách du lịch tại điểm đến giữa cư dân bản địa với khách du lịch.

Sự tiếp thu và biến đổi này thông qua các mặt của văn hóa truyền thống, cụ thể như sau:

- Cách thức sử dụng ngôn ngữ: Để phục vụ khách du lịch, người ta đã sử dụng ngôn ngữ của khách để giao tiếp, nhiều trường hợp, có những cư dân bản địa đã sử dụng ngôn ngữ vay mượn thay vì sử dụng được ngôn ngữ mẹ đẻ.

- Cách ăn mặc và trang phục: Đây là yếu tố dễ có sự tiếp thu và biến đổi nhất trong thực tiễn. Khách du lịch mang đến những mẫu, kiểu trang phục lạ, phục vụ cho việc đi du lịch, đồng thời cách thức sử dụng trang phục trong quá trình tham quan du lịch chưa phù hợp với thuần phong mỹ tục, đặc biệt tại các nơi trang nghiêm. Theo đó, người dân bản địa, đặc biệt là giới trẻ có sự tiếp thu và bắt chước. Thực trạng này dẫn đến những biến đổi trong thực tiễn về cách ăn mặc và trang phục hiện nay.

- Các hành vi ứng xử với môi trường bên ngoài: Cụ thể là ứng xử với môi trường tự nhiên và môi trường xã hội. Ở Việt Nam hiện nay, những hành vi ứng xử không phù hợp với môi trường thường xuyên diễn ra, gây tác hại không nhỏ đến môi trường tự nhiên và đời sống xã hội.

Bên cạnh đó, nhiều nét văn hóa ứng xử tích cực của khách du lịch quốc tế đối với môi trường cũng có những tác động tích cực nhất định đến hành vi của cộng đồng.

- Cách thức tiêu dùng sản phẩm ăn uống của khách du lịch: Việc sử dụng các sản phẩm ăn uống của khách du lịch cũng ảnh hưởng đến quá trình tiếp biến văn hóa và là vấn đề đáng quan tâm.

4.3. Đặc điểm của giới trẻ trong tiếp thu văn hóa

Giới trẻ, đặc biệt là học sinh, sinh viên có những đặc điểm nhất định đối với quá trình tiếp thu và thay đổi trong văn hóa, giao tiếp và ứng xử. Cụ thể là:

- Họ đang định hình cho mình một phong cách, do vậy dễ tiếp thu các yếu tố văn hóa mang tính khác biệt so với cuộc sống của bản thân;

- Có xu hướng chạy theo “mốt”, dễ thay đổi và tiếp thu các yếu tố văn hóa mới;

- Tiếp thu nhanh nhưng thiếu chọn lọc, do vậy, đôi khi có những ứng xử cực đoan;

- Họ không đặt nặng vấn đề phải gìn giữ các yếu tố văn hóa truyền thống. Hơn nữa, họ muốn thay đổi, tiếp thu các yếu tố mới vốn chưa có trong cuộc sống hiện tại. [3]

Xem xét các đặc điểm trên, có thể khẳng định rằng giới trẻ là những chủ thể dễ tiếp thu và định hình phong cách mới. Đồng thời, họ là những người có thể dễ dàng tiếp cận, tiếp thu và biến đổi các nét văn hóa mới cũng như văn hóa của cộng đồng mình đang sống.

5. Thực trạng nhận thức của giới trẻ về tiếp biến văn hóa trong bối cảnh phát triển du lịch quốc tế hiện nay

5.1. Nhận thức của giới trẻ đối với văn hóa của khách du lịch quốc tế (Xem bảng 1)

Bảng 1. Nhận thức chung của giới trẻ đối với văn hóa của khách du lịch quốc tế

Đơn vị: Điểm, n= 251

STT	Nội dung	Giá trị trung bình	Độ lệch chuẩn
1	Trang phục của khách du lịch	3,2709	0,80393
2	Hành vi ứng xử của khách du lịch với xã hội	3,8606	0,76451
3	Hành vi ứng xử của khách du lịch với môi trường	4,0558	0,81294
4	Hành vi ứng xử của khách du lịch với di sản và tài nguyên du lịch	3,9004	0,77591
5	Cách thức tiêu dùng sản phẩm ăn uống của khách du lịch	3,6255	0,84569
6	Cách thức sử dụng ngôn ngữ của khách du lịch	3,6853	0,87667

Nguồn: Tổng hợp từ kết quả điều tra

Theo kết quả điều tra, nhận thức của giới trẻ về 6 nội dung trong văn hóa của khách du lịch nước ngoài đến Việt Nam có những điểm khác biệt. Cụ thể, giới trẻ đánh giá cao về các hành vi ứng xử của khách du lịch quốc tế đối với môi trường tự nhiên, xã hội và hành vi ứng xử đối với di sản và tài nguyên du lịch. Mức điểm bình quân tương ứng là 3,8606, 4,0558 và 3,9004. Đây là mức điểm khá cao so với mức tối đa là 5. Riêng đối với yếu tố *Cách ăn mặc, trang phục* của khách du lịch không được giới trẻ đánh giá cao, chỉ đạt mức 3,2709 - trên mức trung bình.

Xem xét mối tương quan giữa các khía cạnh *giới tính, nghề nghiệp chuyên môn, xuất thân và tiếp cận thông tin với khách du lịch* thì nhận thức của giới trẻ về văn hóa của khách du lịch quốc tế cũng có những điểm khác biệt nhất định. Cụ thể, xét theo giới tính, xu hướng chung vẫn đảm bảo như đã đánh giá trên đây, tuy vậy giới trẻ là nam giới đánh giá cao hơn đối tượng nữ giới về *Hành vi ứng xử của khách đối với môi trường* tương ứng với điểm trung bình 4,1348 và 3,9545. Còn với *Trang phục của khách du lịch*, cả 2 giới đều đánh giá không cao, tuy nhiên nữ giới đánh giá khắt khe hơn với điểm bình quân 3,1091, trong khi nam giới đánh giá là 3,3972.

Xem xét theo nghề nghiệp chuyên môn, xu hướng chung vẫn đảm bảo như đã đánh giá ở trên, tuy nhiên, đối với *Trang phục của khách du lịch* thì giới trẻ có chuyên môn thuộc khối kỹ thuật đánh giá có phần khắt khe hơn so với các chuyên ngành khác với mức điểm thấp

nhất 3,1746 điểm. Sinh viên các khối đều đánh giá cao *Hành vi ứng xử của khách du lịch với môi trường*. Riêng sinh viên khối kinh tế đánh giá 4,2667 điểm - mức cao nhất trong tất cả các đối tượng được hỏi.

Đối với góc độ xuất thân, các sinh viên xuất thân từ khu vực hải đảo đánh giá cao về tất cả các yếu tố văn hóa của khách du lịch, trong khi những sinh viên xuất thân từ trung du, miền núi có sự đánh giá khắt khe hơn đối với nhiều yếu tố của văn hóa nước ngoài. Theo kết quả thống kê, điểm đánh giá đối với yếu tố *Trang phục của khách du lịch* của các sinh viên xuất thân từ trung du, miền núi thấp hơn gần 0,4 điểm so với đánh giá cùng loại của sinh viên xuất thân từ thành thị (tương ứng với 3,4198 và 3,0909 điểm). Đây là sự khác biệt khá lớn.

Đối với góc độ *Tiếp cận thông tin với khách du lịch*, mức đánh giá của các sinh viên khá tương đồng, không có sự khác biệt lớn. Như vậy, yếu tố *Tiếp cận thường xuyên* hoặc *Tiếp cận không thường xuyên* thông tin về khách du lịch không ảnh hưởng nhiều đến mong muốn của giới trẻ đối với các yếu tố văn hóa của khách du lịch. Chỉ riêng với yếu tố *Trang phục của khách du lịch*, đối tượng sinh viên có sự tiếp xúc thường xuyên đánh giá cao hơn so với đối tượng tiếp xúc không thường xuyên, tương ứng với 3,4659 và 3,1656 điểm.

5.2. Phản ứng của giới trẻ trong quá trình tiếp xúc với văn hóa nước ngoài thông qua khách du lịch (Xem bảng 2)

Bảng 2. Phản ứng chung của giới trẻ đối với văn hóa của khách du lịch quốc tế

Đơn vị: Điểm, n= 251

STT	Nội dung	Giá trị trung bình	Độ lệch chuẩn
1	Trang phục của khách du lịch	2,8725	1,14877
2	Hành vi ứng xử của khách du lịch với xã hội	3,8845	0,91575
3	Hành vi ứng xử của khách du lịch với môi trường	4,1394	0,93407
4	Hành vi ứng xử của khách du lịch với di sản và tài nguyên du lịch	4,0677	0,91181
5	Cách thức tiêu dùng sản phẩm ăn uống của khách du lịch	3,4502	1,12450
6	Cách thức sử dụng ngôn ngữ của khách du lịch	3,9761	1,08048

Thực tế cho thấy giới trẻ đặc biệt phản ứng mạnh mẽ với trang phục của khách du lịch, nhất là đối với trang phục của khách du lịch phương Tây. Theo kết quả thống kê ở bảng 2, điểm bình quân về mong muốn của của giới trẻ đối với trang phục của khách du lịch chỉ đạt 2,8725, thấp nhất so với các yếu tố khác.

Ngược lại, giới trẻ đánh giá cao những yếu tố như hành vi ứng xử của khách du lịch quốc tế đối với môi trường, đối với di sản và họ mong muốn thực hiện theo. Điều này thể hiện tính tích cực của giới trẻ trong việc tiếp thu các nét văn hóa tiên tiến. Đây là yếu tố cần được khuyến khích và phát huy trong thời gian tới.

Xem xét theo các tiêu chí *giới tính, đặc trưng nghề nghiệp, xuất thân* và *tiếp cận thông tin với khách du lịch* thì tùy theo từng tiêu chí cụ thể mà giới trẻ có cảm nhận khác nhau. Cụ thể, theo *giới tính*, nam giới đánh giá mức điểm 2,9929, trong khi nữ giới đánh giá thấp hơn với 2,7182 điểm. Theo *đặc trưng*

Nguồn: Tổng hợp từ kết quả điều tra *chuyên môn nghề nghiệp*, giới trẻ theo chuyên môn kỹ thuật nhận thức về 6 nội dung của văn hóa khách du lịch với mức độ mong muốn học theo đạt các mức thấp nhất so với giới trẻ ở các chuyên môn khác với số điểm lần lượt là: 2,7302, 3,7302, 3,9365, 3,8889, 3,3492, 3,6032 điểm.

Theo góc độ *xuất thân*, giới trẻ xuất thân ở nông thôn và trung du miền núi có quan điểm khác về việc mong muốn tiếp thu các nét văn hóa trong trang phục của khách du lịch. Mức đánh giá của họ đạt thấp nhất với 2,7500 và 2,7273 điểm. Trong khi đó, giới trẻ xuất thân từ thành thị có nhận thức và quan điểm thoáng hơn, mức độ mong muốn học theo cách ăn mặc, trang phục của khách du lịch đạt 3,0864 điểm.

Đối với góc độ *Tiếp cận thông tin với khách du lịch*, mức đánh giá của các sinh viên khá tương đồng, không có sự khác biệt lớn. Như vậy, yếu tố *Tiếp cận thường xuyên* hoặc *Tiếp cận không thường xuyên* thông tin về khách du lịch

không ảnh hưởng nhiều đến việc mong muốn của giới trẻ đối với các yếu tố văn hóa của khách du lịch. Chỉ riêng đối với yếu tố *Trang phục của khách du lịch*, đối tượng sinh viên có tiếp xúc thường xuyên có đánh giá cao hơn đối với đối tượng

tiếp xúc không thường xuyên, tương ứng với 3,0341 và 2,7853 điểm.

5.3. Đánh giá của giới trẻ về hiện trạng những biến đổi văn hóa trong xã hội hiện nay thông qua phát triển du lịch (Xem bảng 3)

Bảng 3. Đánh giá chung của giới trẻ đối với sự biến đổi văn hóa truyền thống hiện nay
Đơn vị: Điểm, n= 251

STT	Nội dung	Giá trị trung bình	Độ lệch chuẩn
1	Trang phục của giới trẻ	1,8606	1,00821
2	Hành vi ứng xử của giới trẻ	2,0717	1,02510
3	Ngôn ngữ sử dụng của giới trẻ	2,0677	1,08046
4	Văn hóa truyền thống (lễ hội truyền thống...)	2,9442	1,17511
5	Sự thay đổi của các món ăn đồ uống	2,8167	1,08733

Theo kết quả điều tra, giới trẻ đánh giá khá tiêu cực trong việc biến đổi văn hóa truyền thống và trang phục của giới trẻ hiện nay, điểm bình quân chỉ đạt 1,8606, thấp nhất trong 5 yếu tố được hỏi. Các yếu tố: *Hành vi ứng xử của giới trẻ* và *Ngôn ngữ sử dụng của giới trẻ* cũng được đánh giá thấp, chỉ đạt 2,0717 và 2,0677 điểm, chưa đạt mức trung bình. Chỉ có yếu tố biến đổi của văn hóa dân gian truyền thống (lễ hội truyền thống) đạt ở mức cao nhất là 2,9442 điểm, nhưng cũng chỉ vượt qua mức trung bình 2,5 điểm. Như vậy, theo đánh giá của giới trẻ, các yếu tố văn hóa truyền thống của chúng ta hiện nay, đặc biệt là những hành vi của bản thân giới trẻ đang có những biểu hiện chưa phù hợp.

Xem xét theo giới tính, giới trẻ là nam đều có những đánh giá với điểm số cao hơn so với đánh giá của nữ về *Trang*

Nguồn: Tổng hợp từ kết quả điều tra *phục của giới trẻ, Hành vi ứng xử của giới trẻ, Ngôn ngữ sử dụng của giới trẻ, Văn hóa truyền thống (lễ hội truyền thống ...), Sự thay đổi của các món ăn đồ uống* tương ứng với mức điểm như sau: 2,0142; 2,1560; 2,2199; 2,9574, 2,9504 so với: 1,6636; 1,9636; 1,8727; 2,9273; 2,6455. Như vậy, đánh giá của nữ giới có phần khắt khe hơn so với nam giới về các yếu tố văn hóa đang biến đổi trong xã hội hiện nay.

Xem xét theo đặc trưng chuyên môn nghề nghiệp, đối với nhiều nội dung, đánh giá của sinh viên ở các chuyên ngành tương đối đồng đều và ở mức điểm thấp. Chỉ có nội dung *Văn hóa truyền thống (lễ hội truyền thống...)* thì đối tượng sinh viên chuyên ngành kinh tế và kỹ thuật có điểm đánh giá cao hơn 3 điểm, tương ứng với 3,1556 và 3,0317 điểm. Đây là điểm đánh giá cao nhất so

với các chuyên ngành khác và đồng thời cũng là điểm đánh giá cao nhất trong các yếu tố cơ bản của văn hóa truyền thống được đề cập. Đối với nội dung *Trang phục của giới trẻ*, khối sinh viên có chuyên ngành khác ngoài kinh tế, kỹ thuật và văn hóa xã hội đánh giá chỉ ở mức 1,5676 điểm - thấp nhất.

Theo góc độ *xuất thân*, về các nội dung của văn hóa truyền thống, giới trẻ có xuất thân ở thành thị, nông thôn, trung du miền núi và hải đảo đều có những nhận thức gần như tương đồng trong đánh giá về những biến đổi. Về yếu tố *Văn hóa truyền thống*, chỉ có những sinh viên xuất thân ở nông thôn đánh giá trên 3 điểm (3,0625 điểm) - mức cao nhất. Còn lại các điểm đánh giá đều ở mức dưới 3; trong đó, điểm đánh giá thấp nhất đối với yếu tố *Trang phục của giới trẻ* hiện nay là của những sinh viên xuất thân từ hải đảo, chỉ đạt 1,5000.

Đối với góc độ *Tiếp cận thông tin với khách du lịch*, mức đánh giá của các sinh viên khá tương đồng, không có sự khác biệt lớn. Như vậy, yếu tố *Tiếp cận thường xuyên* hoặc *Tiếp cận không thường xuyên* thông tin về khách du lịch không ảnh hưởng đến việc đánh giá của giới trẻ đối với vấn đề biến đổi văn hóa truyền thống của Việt Nam hiện nay.

5.4. Xu hướng chung trong nhận thức của giới trẻ về tiếp biến văn hóa thông qua phát triển du lịch quốc tế hiện nay

Như vậy, với các kết quả nêu trên, theo đánh giá chung thì giới trẻ có những nhận xét và cảm nhận rất rõ ràng. Đặc điểm trong nhận thức, phản ứng và cảm nhận của đối tượng sinh viên lứa tuổi từ

19 đến 24 trong bối cảnh phát triển du lịch hiện nay có những đặc điểm chủ yếu sau đây:

(i) *Nhận thức của giới trẻ về các yếu tố văn hóa của khách du lịch quốc tế khi đến Việt Nam*

Kết quả nghiên cứu cho thấy, trong 6 yếu tố văn hóa của khách du lịch nước ngoài, đối tượng sinh viên đại diện cho giới trẻ có xu hướng đặc biệt quan tâm, đánh giá cao các đặc điểm văn hóa, những hành vi ứng xử có văn hóa đối với môi trường, ý thức bảo vệ môi trường, bảo vệ di sản tại điểm du lịch và việc tiêu dùng sản phẩm ăn uống của khách du lịch (như tính tiết kiệm trong tiêu dùng sản phẩm ăn uống). Đây là những điểm tích cực của giới trẻ hiện nay trong vấn đề tiếp thu các yếu tố văn hóa bên ngoài.

Tuy vậy, giới trẻ có những đánh giá không tích cực đối với *Trang phục của khách du lịch*. Họ cho rằng trang phục của khách du lịch chưa phù hợp với thuần phong mỹ tục Việt Nam. Do vậy, các điểm đánh giá đều ở mức độ thấp nhất so với các yếu tố khác.

(ii) *Mong muốn của sinh viên đối với việc tiếp thu các yếu tố văn hóa nước ngoài*

Đối với các yếu tố văn hóa của khách du lịch nước ngoài mang đến khi du lịch Việt Nam như hành vi ứng xử, trang phục, ngôn ngữ, điệu bộ, thì sinh viên - đại diện cho giới trẻ năng động, đã có những đánh giá biểu hiện sự mong muốn học hỏi. Như đã phân tích ở trên, các yếu tố: *Hành vi ứng xử của khách du lịch đối với môi trường*, *Hành vi ứng xử của khách du lịch đối với xã hội* và *Hành*

vi ứng xử của khách du lịch đối với di sản và tài nguyên du lịch của điểm du lịch được sinh viên đánh giá rất cao và thể hiện mong muốn được học theo. Theo họ, đây là những đặc điểm tích cực cần học tập. Cụ thể, theo kết quả điều tra, có đến 79,1% số người được hỏi cho rằng *Muốn nếu có điều kiện tiếp cận và Rất muốn học theo* các hành vi ứng xử đối với môi trường, 69,6% sinh viên được hỏi cho rằng *Muốn nếu có điều kiện tiếp cận và Rất muốn học theo* các hành vi ứng xử đối với xã hội và 78,1% sinh viên cho rằng *Muốn nếu có điều kiện tiếp cận và Rất muốn học theo* các hành vi ứng xử đối với di sản và tài nguyên du lịch. Đây cũng đồng nhất với việc họ mong muốn làm theo các hành vi ứng xử của khách du lịch, với nội dung mà họ đã đánh giá cao.

Đối với yếu tố trang phục của khách du lịch, quan điểm của sinh viên có sự phân chia thành các nhóm khác nhau, 31,5% *Muốn tiếp thu nếu có điều kiện tiếp cận và Rất muốn* (trong đó *Rất muốn* chiếm 7,2%). Còn lại, *Hoàn toàn không muốn* và *Không muốn lắm* chiếm 37% (trong đó có 14,3% trả lời *Hoàn toàn không muốn*). Như vậy, với yếu tố trang phục của khách du lịch, kết quả nghiên cứu cho thấy xu hướng không muốn bắt chước và làm theo chiếm ưu thế hơn. Tuy nhiên, với kết quả 31,5 % thể hiện sự mong muốn tiếp cận và học theo cách thức ăn mặc của khách du lịch đặt ra vấn đề là giới trẻ có cách nhìn nhận cởi mở trong vấn đề đánh giá các yếu tố văn hóa nước ngoài. Đây cũng là yếu tố cần phải có định hướng khi tư vấn cho giới trẻ trong vấn đề tiếp cận với văn hóa

trong trang phục của khách du lịch nước ngoài.

(iii) *Đánh giá và cảm nhận đối với sự biến đổi của các yếu tố văn hóa truyền thống Việt Nam hiện nay*

Xu hướng thay đổi các yếu tố văn hóa truyền thống, cụ thể là 3 yếu tố liên quan đến giới trẻ: *Trang phục của giới trẻ, Ngôn ngữ của giới trẻ, Hành vi của giới trẻ*, và 2 yếu tố thuộc văn hóa truyền thống nói chung: *Sự biến đổi của món ăn đồ uống và Văn hóa truyền thống*, trong đó có lễ hội truyền thống, được đánh giá tương đối thấp. 3 yếu tố liên quan đến giới trẻ được đánh giá thấp hơn 2 yếu tố văn hóa truyền thống. Điều này thể hiện bản thân giới trẻ cũng có những nhận thức không tốt về các biểu hiện hành vi của thế hệ mình về sự không phù hợp của trang phục, lời ăn tiếng nói và hành vi ứng xử đối với môi trường xung quanh.

6. Kết luận và kiến nghị

6.1. Kết luận

Hiện nay, du lịch quốc tế là một lĩnh vực được quan tâm phát triển mạnh ở nhiều quốc gia. Thông qua hoạt động du lịch quốc tế, các quốc gia thu ngoại tệ, làm cân bằng cán cân thanh toán, đồng thời tạo nhiều công ăn việc làm, phát triển kinh tế vùng, thúc đẩy các ngành kinh tế khác có liên quan chặt chẽ trong phát triển ngành du lịch. Bên cạnh đó, du lịch quốc tế còn góp phần thúc đẩy, tăng cường giao lưu quốc tế. Trong quá trình thực hiện hoạt động du lịch, giao lưu giữa cư dân bản địa và khách du lịch, các nét văn hóa đặc thù của hai bên được trực tiếp cảm nhận từ hai phía, nhờ đó, quá trình tiếp nhận văn hóa giữa “chủ” và

“khách” được diễn ra.

Kết quả nghiên cứu cho thấy, giới trẻ - với đại diện là các sinh viên - đã nhận thức rõ về các yếu tố văn hóa của khách du lịch nước ngoài và các nét văn hóa truyền thống của Việt Nam trong vấn đề tiếp biến văn hóa, nhất là khi cơ hội và tần suất tiếp xúc với người nước ngoài, trong đó có khách du lịch quốc tế ngày càng gia tăng.

Bên cạnh đó, giới trẻ cũng đã đánh giá không tích cực về các nét văn hóa của bản thân họ, đây là những kết quả mang tính tích cực, thể hiện cách nhìn nhận thẳng thắn của giới trẻ đối với những khía cạnh tốt, xấu của văn hóa và hành vi ứng xử. Yếu tố này cần được khẳng định và khuyến khích để giới trẻ nhận biết và lựa chọn hướng đi đúng trong quá trình định hình hành vi văn hóa ứng xử và góp phần bảo tồn các nét văn hóa truyền thống cũng như tiếp thu các nét văn hóa mới tiên tiến. Đây cũng là vấn đề cần được các nhà quản lý văn hóa quan tâm để có những định hướng phù hợp cho giới trẻ hiện nay.

6.2. Kiến nghị

- *Đối với cơ quan quản lý nhà nước về văn hóa:*

Để đảm bảo hạn chế quá trình tiếp biến văn hóa theo hướng tiêu cực, ngành văn hóa cần có những kế hoạch, chiến lược cụ thể trong việc duy trì nền văn hóa truyền thống trên cơ sở tiếp thu có chọn lọc tinh hoa văn hóa của thế giới, đảm bảo việc phát huy vai trò của văn hóa truyền thống, góp phần bảo tồn tài nguyên văn phục vụ cho phát triển du lịch. Đặc biệt, cần tăng cường tuyên

truyền cho các đối tượng, nhất là thế hệ trẻ, về văn hóa truyền thống và định hướng một cách cụ thể về quá trình tiếp thu văn hóa bên ngoài.

- *Đối với ngành giáo dục, đào tạo:*

Giới trẻ là một đối tượng rất dễ tiếp thu các nét văn hóa mới, dễ thay đổi, chưa định hình được phong cách và các hành vi ứng xử cho bản thân mình. Do vậy, hoạt động đào tạo trong các nhà trường ở các cấp độ khác nhau là rất quan trọng. Định hướng và chủ trương giáo dục tốt từ trong nhà trường sẽ giúp cho giới trẻ thấy được mục đích và ý nghĩa của việc bảo tồn, phát huy các giá trị văn hóa truyền thống; cách thức, mức độ trong việc tiếp thu văn hóa tiên tiến bên ngoài. Từ đó, hình thành cho giới trẻ một phong cách, hành vi ứng xử tiên tiến, phù hợp với xu thế phát triển và hội nhập hiện nay.

- *Đối với giới trẻ:*

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, đồng thời với chủ trương phát triển mạnh du lịch quốc tế hiện nay, việc giao lưu, tiếp xúc với người nước ngoài nói chung và khách du lịch quốc tế nói riêng diễn ra thường xuyên và liên tục, vấn đề giao lưu văn hóa là không tránh khỏi. Trong quá trình này, giới trẻ cần hiểu rõ về văn hóa truyền thống của dân tộc mình, đồng thời trong quá trình giao lưu, tiếp xúc văn hóa với các quốc gia khác nhau, nên có sự phân biệt giữa những yếu tố tích cực và không tích cực, nhận thức và định hình cho bản thân một phong cách và hành vi văn hóa đúng mực, tránh thụ động, vô thức và tùy tiện trong tiếp thu văn hóa bên ngoài.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Thế An (2013), *Vai trò của thanh niên trong xây dựng đời sống văn hóa*, <http://netdepmoitruong.vn/index.php/vi/about/>
2. Vân Chi (2013), *Văn hóa ăn mặc trong giới trẻ hiện nay*, baoquangngai.com.vn/channel/2028/201212/
3. Trần Quang Đại (2013), “Đề thích ứng với quá trình tiếp biến văn hóa”, <http://dantri.com.vn/dien-dan/de-thich-ung-voi-qua-trinh-tiep-bien-van-hoa-492057.html>
4. Dominique Wolton (2006), *Toàn cầu hóa văn hóa*, Đinh Thùy Anh, Ngô Hữu Long dịch, Nxb Thế giới.
5. Likert Rensis (1967), “The Method of Constructing and Attitude Scale”, Martin Fishbein Ed.: *Readings in Attitude Theory and Measurement*, John Wiley & Sons pp.90-95.
6. Maeda Osamu (chủ biên), Ohashi Kenichi (1997), “Đối tượng của hoạt động du lịch - Môi trường sống và giao lưu”, *Tổng luận du lịch hiện đại*, pp.133-139, Nxb Gakbunsha, Tokyo.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 24-4-2013; ngày phản biện đánh giá: 10-5-2013;
ngày chấp nhận đăng: 23-5-2013)